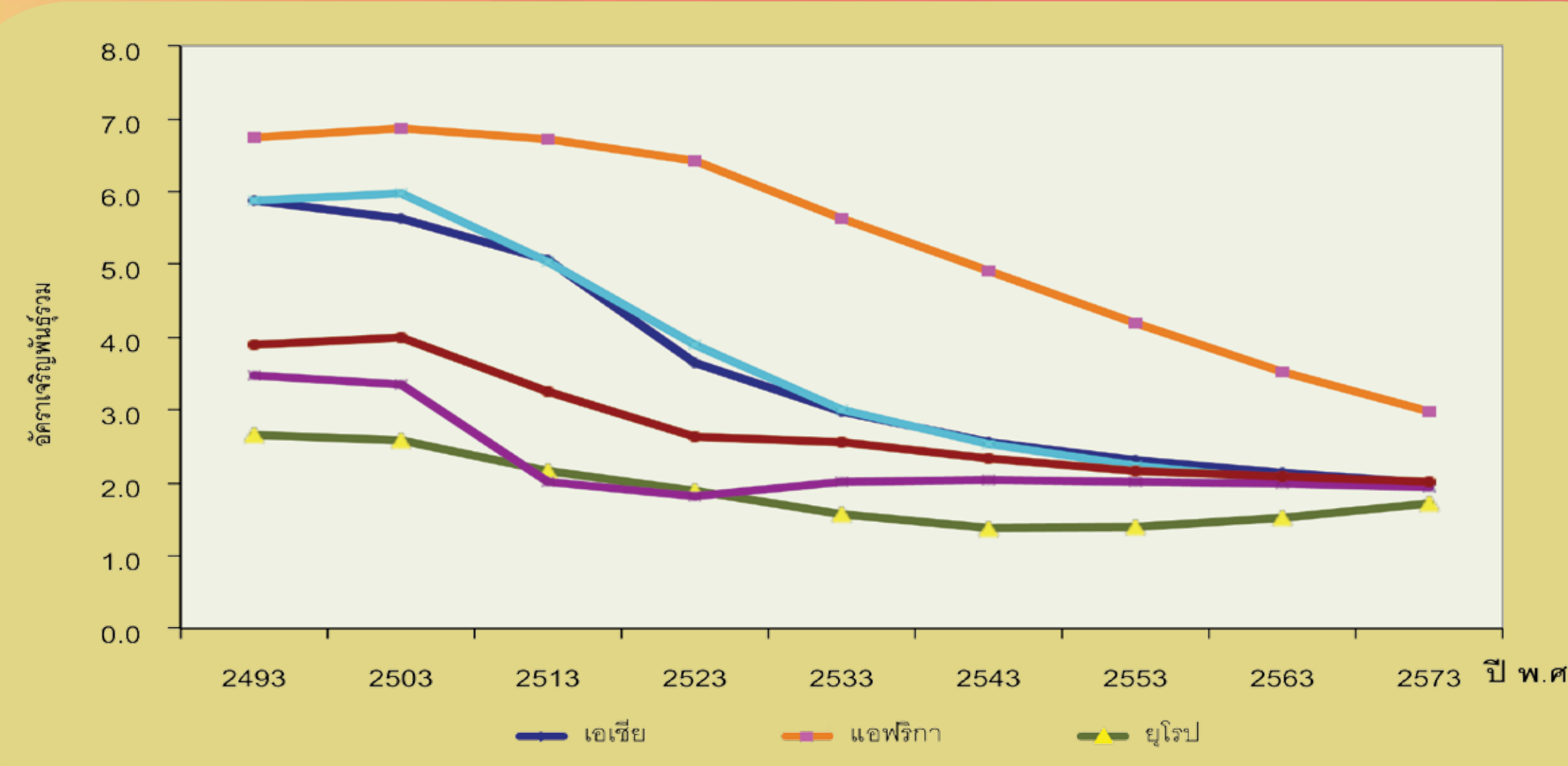

การเปลี่ยนแปลงประชากรโลก พ.ศ. 2493-2573

วรรษัย ไทย

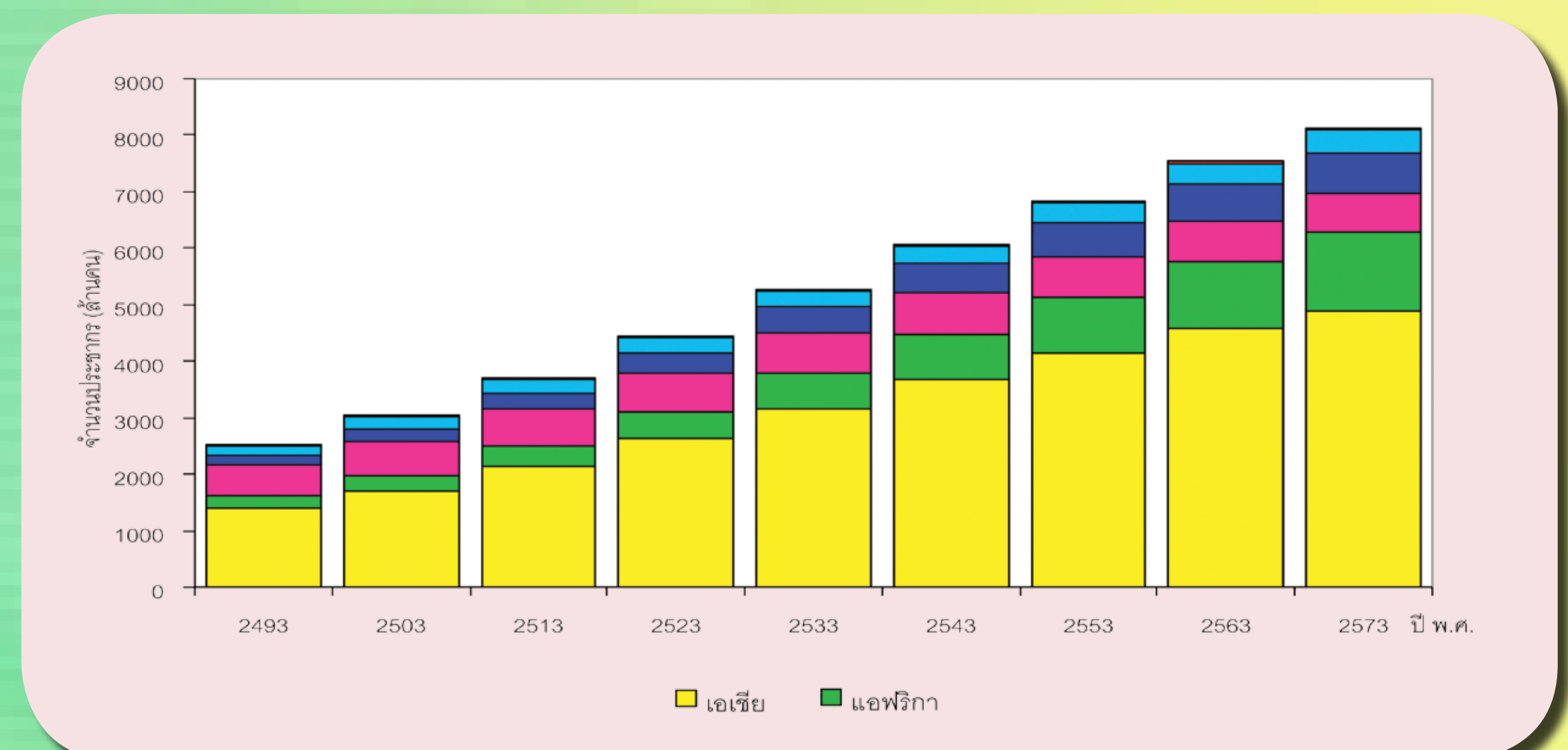
ในช่วงเวลา 80 ปี จากปี พ.ศ. 2493 (ค.ศ. 1950) ถึง ปี พ.ศ. 2573 (ค.ศ. 2030) จำนวนประชากรโลกได้เพิ่มขึ้นจาก 2.5 พันล้านคน เป็น 8.1 พันล้านคน หรือเพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่าตัว แต่การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน โดยพื้นที่ที่มีจำนวนประชากรเพิ่มเร็วที่สุดคือ แอฟริกาที่มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นถึง 6.3 เท่า รองลงไปคือ ลาตินอเมริกา/แคริบเบียนที่เพิ่มขึ้น 4.3 เท่า ถัดไปคือ เอเชียเพิ่มขึ้น 3.5 เท่า โอเชียเนียเพิ่มขึ้น 3.4 เท่า และอเมริกาเหนือเพิ่มขึ้น 2.4 เท่า ส่วนพื้นที่ที่มีจำนวนประชากรเพิ่มต่ำสุดคือยุโรป ซึ่งมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเพียง 1.3 เท่าที่น่าสังเกตคือ จำนวนประชากรของยุโรปกลับลดลงในช่วง 30 ปีหลัง (ดูรูป 1) อย่างไรก็ตามโลกมีแนวโน้มของอัตราเพิ่มประชากรที่ลดลง

รูป 2 อัตราเจริญพันธุ์รวม จำแนกตามพื้นที่ พ.ศ. 2493-2573

ในปี พ.ศ. 2493 แอฟริกาเป็นพื้นที่ที่มีภาวะเจริญพันธุ์สูงที่สุด (มีบุตร 6.7 คนต่อครอบครัว) รองลงไปคือ เอเชียและลาตินอเมริกา/แคริบเบียน (มีบุตร 5.9 คนเท่ากัน) ถัดไปคือ โอเชียเนีย (มีบุตร 3.9 คน) อเมริกาเหนือ (มีบุตร 3.5 คน) ส่วนยุโรปมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำที่สุดคือ แต่ละครอบครัวมีบุตรเพียง 2.7 คนเท่านั้น

รูป 1 จำนวนประชากรโลก จำแนกตามพื้นที่* พ.ศ. 2493-2573

หมายเหตุ* พื้นที่ 6 แห่งประกอบด้วย 1) เอเชีย คือประชากรในทวีปเอเชีย 2) แอฟริกาคือประชากรในทวีปแอฟริกา 3) ยุโรปคือประชากรในทวีปยุโรป 4) ลาตินอเมริกา/แคริบเบียนคือประชากรในประเทศเม็กซิโก ทวีปอเมริกาใต้ และหมู่เกาะแคริบเบียน 5) อเมริกาเหนือคือประชากรในประเทศแคนาดาและสหรัฐอเมริกา และ 6) โอเชียเนีย (Oceania) คือประชากรในทวีปออสเตรเลียและประเทศในหมู่เกาะแปซิฟิก

การเปลี่ยนแปลงของประชากรโลกขึ้นอยู่กับ การเกิดและการตายเท่านั้น เนื่องจากการย้ายถิ่นภายในพื้นที่เดียวกันย่อมไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง สำหรับการเปลี่ยนแปลงของประชากรในพื้นที่ต่าง ๆ นั้น เกิดจากภาวะเจริญพันธุ์มากกว่าภาวะการตายหรือย้ายถิ่น โดยอัตราเพิ่มประชากรที่มีแนวโน้มลดลงนี้ เป็นเพราะการลดลงอย่างรวดเร็วของภาวะเจริญพันธุ์ (ดูรูป 2)

เอเชียและลาตินอเมริกา/แคริบเบียนใช้เวลาเพียง 40 ปี (จากปี พ.ศ. 2493-2533) เพื่อลดจำนวนบุตรลงครึ่งหนึ่ง จากครอบครัวละ 6 คน เหลือเพียง 3 คน ในขณะที่แอฟริกาต้องใช้เวลาถึง 2 เท่า เพื่อลดจำนวนบุตรลงครึ่งหนึ่ง สำหรับในพื้นที่ที่เหลือ การลดลงของภาวะเจริญพันธุ์จะอยู่ระหว่างสองแบบนี้

ส่วนภาวะการตายก็มีแนวโน้มลดลงในทุกพื้นที่ โดยที่แบบแผนการตายไม่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ อเมริกาเหนือมีภาวะการตายต่ำที่สุด รองลงไปคือ ยุโรป โอเชียเนีย ลาตินอเมริกา/แคริบเบียน และเอเชีย ส่วนแอฟริกามีภาวะการตายสูงที่สุด อย่างไรก็ตาม ภาวะการตายหรืออายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด ก็ไม่ได้เป็นตัวกำหนดอัตราตายแต่เพียงอย่างเดียว แต่โครงสร้างด้านอายุและเพศของประชากรก็มีผลต่ออัตราคนตายด้วย ทำให้แอฟริกาและยุโรปมีอัตราตายที่ไม่ต่างกันนัก ทั้งๆ ที่ภาวะการตายของทั้งสองพื้นที่แตกต่างกันมาก เนื่องจากแอฟริกามีสัดส่วนประชากรสูงอายุอาศัยอยู่น้อย ในขณะที่ยุโรปมีสัดส่วนประชากรสูงอายุอาศัยอยู่มาก

ถึงแม้ว่าภาวะการย้ายถิ่นจะมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของประชากรในแต่ละพื้นที่ไม่มากนัก แต่ก็มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น พื้นที่พัฒนามากมักจะเป็นพื้นที่ที่รับประชากรเข้าคือ ยุโรป อเมริกาเหนือ และโอเชียเนีย ส่วนพื้นที่พัฒนาน้อยก็จะเป็นพื้นที่ที่ส่งประชากรออกคือ เอเชีย แอฟริกา และลาตินอเมริกา/แคริบเบียน

สำหรับสถานการณ์ประชากรโลกปัจจุบันได้แสดงรายละเอียดไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากร ความหนาแน่นของประชากร อัตราเกิด อัตราตาย อัตราย้ายถิ่นสุทธิ อัตราเพิ่มตามธรรมชาติ และอัตราเพิ่มประชากร จำแนกตามพื้นที่ พ.ศ. 2553

พื้นที่	จำนวนประชากร (ล้านคน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	อัตราเกิด (ต่อพัน)	อัตราตาย (ต่อพัน)	อัตราย้ายถิ่นสุทธิ (ต่อพัน)	อัตราเพิ่มตามธรรมชาติ (ต่อร้อย)	อัตราเพิ่มประชากร (ต่อร้อย)
โลก	6,892.3	51	20	8	0	1.2	1.2
เอเชีย	4,157.3	130	19	7	0	1.2	1.2
แอฟริกา	1,030.4	34	37	13	-1	2.4	2.3
ยุโรป	738.6	32	11	11	2	0	0.2
ลาตินอเมริกา/แคริบเบียน	585.5	28	19	6	-2	1.3	1.1
อเมริกาเหนือ	343.9	16	13	8	3	0.6	0.8
โอเชียเนีย	36.7	4	18	7	8	1.1	1.9